

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
Кафедра філософії та суспільно-політичних наук.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

навчальної дисципліни

«ІСТОРІЯ ТА ТЕОРІЯ ДЕМОКРАТІЇ»

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
спеціальність	052 «Політологія»
назва освітньої програми	Політологія
статус	обов'язкова

Краматорськ

ДДМА

Тематика семінарських занять навчальної дисципліни «Історія та теорія демократії» для підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, для спеціальності 052 «Політологія», освітня програма «Політологія».

Розробник:

_____ О. П. Кваша, канд. політ. наук, доцент.

Погоджено з групою забезпечення освітньої програми:

Керівник групи забезпечення:

_____ О. П. Кваша, канд. політ. наук

Розглянуто і затверджено на засіданні кафедри філософії та соціально-політичних наук, протокол № 1 від 27.08.2019

В. о. завідувача кафедри:

_____ О. П. Кваша, канд. політ. наук

**Теми
семінарських занять з дисципліни
«Історія та теорія демократії»**

Тема1. Демократія як принцип організації суспільства.

Основні терміни і поняття: багатопартійність, більшість, громадянин, громадянське суспільство, демократія, демократія участі, ідентитарна демократія, ліберальна демократія, політична рівність, політичні права і свободи, політичний плюралізм, репрезентативна демократія.

План.

1. Витоки і природа демократії.
2. Особливості демократії в різні історичні епохи:
 - а) характерні риси античної демократії;
 - б) демократія класичного лібералізму (Нова доба);
 - в) особливості сучасної демократії.
3. Поняття демократичних цінностей. Основні цінності сучасної демократії.
4. Характеристика та класифікація передумов демократії.
5. Принципи і форми демократії.
6. Переваги та недоліки основних форм демократії. Елементи механізму демократії.
7. Економічні та соціокультурні передумови демократії.
8. Проблеми розвитку демократії в сучасній Україні.

Література.

1. Основи демократії: Навчальний посібник/ За заг. редак. А.Колодій. - К., 2002. - 684 с.
2. Бебик В. Політологія: наука і навчальна дисципліна: Підручник.- К.: Каравела, 2009.- 496 с.
3. Графский, В.Г. История политических и правовых учений : учебник / В. Г. Графский. – М. : Проспект, 2005. – 600 с. – ISBN 5-9803-2998-8.
4. Гелей С.Д. Політологія: Навчальний посібник/ С.Д.Гелей, С.М.Рутар.- 6-те вид., перероб. і доп.- К.: Знання, 2007.- 309 с.
5. Паршакова, Е.Д. Развитие политических идей от Античности до начала XX века: учеб. пособие / Е.Д. Паршакова. – Краматорск: ДГМА, 2009. – 56 с. – ISBN 978-966-379-365-8.
6. История политических и правовых учений: учебник для вузов / Н.М. Азаркин, В.Н. Жуков, Ю.С. Завьялов; отв. ред. О.В. Мартышина. – М.: Норма, 2004. – 912 с. – ISBN 5-8912-3781-4.
7. Мухаев, Р.Т. Політологія : учебник / Р.Т. Мухаев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 495 с. – ISBN 5-238-00931-3.
8. Азбука демократии. - К., 1997. Алексеева А.Т.

9. Бешлер Ж. Демократия. - М., 1994.
10. Даль Р. Введение в теорию демократии. - М., 1992.
11. Демократія: Антологія / Упорядник О.Проценко. - К., 2005.
12. Демократія в Україні: минуле і сучасність. - К., 1993.

Праці для опрацювання:

1. Арбластер Е. Ключові ідеї демократії // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. - К., 2005. - С.41-78.
2. Боббіо Н. Майбутнє демократії // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. - К., 2005. - С.104-119.
3. Верба С. Представницька демократія і демократичні громадяни // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. - К., 2005. - С.943-982.

Тема2. Виникнення та історичні етапи розвитку демократії.

Основні терміни і поняття: антична демократія, поліс, республіка, оратор, держава, тиранія, аристократія, політія, олігархія, віче, лібералізм, ідеологія, соціалізм, комунізм.

План.

1. Політико-філософські погляди на демократію в античний період.
2. Демократичні інститути Стародавнього Риму.
3. Розвиток демократії у Середні віки: від вічевої демократії до станово-представницької системи.
4. Магдебурзьке право.
5. Ідеї демократичного розвитку доби буржуазних революцій.
6. Демократія класичного лібералізму: переваги та недоліки.
7. Особливості соціалістичної демократії.
8. Комуністична концепція устрою суспільства.

Література.

1. Основи демократії: Навчальний посібник/ За заг. редак. А.Колодій. - К., 2002.
2. Бебик В. Політологія: наука і навчальна дисципліна: Підручник.- К.: Каравела, 2009.- 496 с.
3. Графский, В.Г. История политических и правовых учений: учебник / В. Г. Графский. – М.: Проспект, 2005. – 600 с. – ISBN 5-9803-2998-8.
4. Гелей С.Д. Політологія: Навчальний посібник/ С.Д.Гелей, С.М.Рутар.- 6-те вид., перероб. і доп.- К.: Знання, 2007.- 309 с.
5. Демократія: Антологія / Упорядник О.Проценко. - К., 2005.
6. Паршакова, Е.Д. Развитие политических идей от Античности до начала XX века: учеб. пособие / Е.Д. Паршакова. – Краматорск: ДГМА, 2009. – 56 с. – ISBN 978-966-379-365-8.
7. История политических и правовых учений: учебник для вузов / Н.М. Азаркин, В.Н. Жуков, Ю.С. Завьялов; отв. ред. О.В. Мартышина. – М. : Норма, 2004. – 912 с. – ISBN 5-8912-3781-4.
8. История политических и правовых учений: учебник / под ред. О.Э. Лейста. – М. : Зерцало, 2006. – 568. – ISBN 5-8078-0113-X.

9. Мухаев, Р.Т. Политология: учебник / Р.Т. Мухаев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 495 с. – ISBN 5-238-00931-3.

Праці для опрацювання:

1. Перікл. Афіньська демократія // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. - К., 2005. - С.215-219.

2. Руссо Ж.-Ж. Суспільна угода, демократія і представництво // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. - К., 2005. - С.237- 247.

Тема3. Сучасні концепції демократії та їх практична реалізація.

Основні терміни і поняття: бікамералізм, Біль про права, блок політичний, вето, вотум довіри, громадський контроль, децентралізація влади, загальне виборче право, консолідація демократії, конституція, конституціоналізм, лібералізм, легітимація влади, опозиція, парламент, парламентаризм, правова держава, республіканізм.

План.

1. Основні концепції демократії:
 - а) партисипаторна теорія демократії;
 - б) елітарна демократія;
 - в) концепція плюралістичної демократії;
 - г) теорія поліархії.
2. Сучасні форми демократичного правління.
3. Демократія як політичний режим.
4. Моделі організації законодавчої влади в розвинених демократіях.
5. Типи демократичних режимів: мажоритарна, консенсусна, змішана моделі.
6. Порівняльна характеристика моделей виконавчої влади в демократичних суспільствах.
7. Порівняння моделей децентралізації влади у федеративних та унітарних системах.
8. Практика здійснення виконавчої влади в Україні.

Література.

1. Афонін Е. А. Громадська участь у творенні та здійсненні державної політики / Е. А. Афонін, Л. В. Гонюкова, Р. В. Войтович. – К.: Центр сприяння інституційному розвитку державної служби, 2006. – 160 с.
2. Азбука демократії. - К., 1997. Алексеева А.Т.
3. Бебик В. Політологія: наука і навчальна дисципліна: Підручник.- К.: Каравела, 2009.- 496 с.
4. Бешлер Ж. Демократія. - М., 1994.
5. Графский, В.Г. История политических и правовых учений : учебник / В. Г. Графский. – М.: Проспект, 2005. – 600 с. – ISBN 5-9803-2998-8.
6. Гелей С.Д. Політологія: Навчальний посібник/ С.Д.Гелей, С.М.Рутар.- 6-те вид., перероб. і доп.- К.: Знання, 2007.- 309 с.
7. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації / О. Гьофе. – К.: ППС, 2007. – 436 с.

8. Даль Р. О демократии / пер. с англ. А. С. Богдановского; под. ред. О.А Алякринского / Р. Даль. – М.: Аспект Пресс, 2000.– 208 с.
9. Демократія: Антологія / Упорядник О.Проценко. - К., 2005.
10. История политических и правовых учений: учебник для вузов / Н.М. Азаркин, В.Н. Жуков, Ю.С. Завьялов; отв. ред. О.В. Мартышина. – М.: Норма, 2004. – 912 с. – ISBN 5-8912-3781-4.
11. Основи демократії: Навчальний посібник/ За заг. редак. А.Колодій. - К., 2002.
12. Мухаев, Р.Т. Политология: учебник / Р.Т. Мухаев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 495 с. – ISBN 5-238-00931-3.

Праці для опрацювання:

1. Барбер Б. Сильна демократія: політика учасницького типу // Демократія : Антологія / Упоряд. О.Проценко. - К., 2005. - С.254- 262.
2. Гелд. Д. Моделі демократії // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. - К., 2005. - С.155-175.
3. Сарторі Д. Основи теорії демократії: народ і врядування // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. - К., 2005. - С.25-40.
4. Циммерман Дж.Ф. Учасницька демократія: відродження популізму // Демократія: Антологія / Упоряд. О.Проценко. - К., 2005. - С.263-303.

Тема4. Демократична традиція в Україні.

Основні терміни і поняття: автономія, автономнофедеративний устрій, братства, дисидентство, громадівство, класократична монархія, козацька республіка, конституціоналізм, лібералізм, націократія, національне відродження, полемізм, поступ, правозахисний рух, федералізм.

План.

1. Інтелектуально-політична спадщина Київської Русі.
2. Специфіка поглядів українських гуманістів в період Відродження.
3. Демократичні традиції козацько-гетьманської доби.
4. Проблеми демократії в українській суспільно-політичній думці ХІХ століття.
 - а) політичні ідеали діячів Кирило-Мефодіївського товариства;
 - б) демократичний лібералізм М.Драгоманова;
 - в) проблеми демократії у поглядах І.Франка.
5. Ідейні напрямки розвитку демократичних принципів у політичній думці України у ХХ столітті:
 - а) М.Грушевський про традиції і підходи української демократії та державотворення;
 - б) демократична складова ліберального, націонал демократичного, державницько-націоналістичного, консервативно-державницького напрямків української суспільної думки;
 - в) особливості розвитку демократії в радянський період;
 - г) світоглядні підходи до розвитку демократії діячів українського дисидентського та правозахисного рухів.

Література.

1. Бебик В. Політологія: наука і навчальна дисципліна: Підручник.- К.: Каравела, 2009.- 496 с.
2. Бешлер Ж. Демократія. - М., 1994.
3. Графский, В.Г. История политических и правовых учений: учебник / В. Г. Графский. – М.: Проспект, 2005. – 600 с. – ISBN 5-9803-2998-8.
4. Гелей С.Д. Політологія: Навчальний посібник/ С.Д.Гелей, С.М.Рутар.- 6-те вид., перероб. і доп.- К.: Знання, 2007.- 309 с.
5. Гьофе О. Демократія в епоху глобалізації / О. Гьофе. – К.: ППС, 2007. – 436 с.
6. Даль Р. О демократии / пер. с англ. А. С. Богдановского; под. ред. О.А Алякринского / Р. Даль. – М.: Аспект Пресс, 2000.– 208 с.
7. Демократія: Антологія / Упорядник О. Проценко. - К., 2005.
8. Кармазіна М.С. Ідея державності у політичній думці (кінець ХІХ - початок ХХ ст.). - К, 1998.
9. Кухта Б. З історії української політичної думки. Текст лекцій: навчальний посібник. – К., 1994.- 368 с.
10. История политических и правовых учений: учебник для вузов / Н.М. Азаркин, В.Н. Жуков, Ю.С. Завьялов; отв. ред. О.В. Мартышина. – М.: Норма, 2004. – 912 с. – ISBN 5-8912-3781-4.
11. Основи демократії: Навчальний посібник/ За заг. редак. А.Колодій. - К., 2002.
12. Мухаев, Р.Т. Политология: учебник / Р.Т. Мухаев. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 495 с. – ISBN 5-238-00931-3.

Тема5. Громадянське суспільство як умова свободи і демократії.

Основні терміни і поняття: громадянське суспільство, соціально-політична сфера громадянського суспільства, духовна сфера громадянського суспільства, політична партія, соціальна, правова держава, соборність.

План.

1. Теорія громадянського суспільства у світовій політичній думці:
 - а) ідеї Античності про громадянськість та свободу;
 - б) цінності громадянського суспільства в працях мислителів Середньовіччя та епохи Відродження;
 - в) громадянське суспільство у політичних ідеологіях: лібералізм, соціал-демократія, комунікативні теорії;
 - г) громадянський ідеал М.Драгоманова; Б.Кістяківський: правова держава та громадянське суспільство.
2. Визначення громадянського суспільства, інститути та функції громадянського суспільства.
3. Структура громадянського суспільства: інститути, норми, культура, цінності.

4. Громадянське суспільство та правова і соціальна держава. Соціальні, економічні та політичні аспекти громадянського суспільства.
5. Проблеми розвитку громадянського суспільства в сучасній Україні.

Література.

1. Бебик В. Політологія: наука і навчальна дисципліна: Підручник.- К.: Каравела, 2009.- 496 с.
2. Гелей С.Д. Політологія: Навчальний посібник/ С.Д.Гелей, С.М.Рутар.- 6-те вид., перероб. і доп.- К.: Знання, 2007.- 309 с.
3. Демократія: Антологія / Упорядник О. Проценко. - К., 2005.
4. История политических и правовых учений: учебник для вузов / Н.М. Азаркин, В.Н. Жуков, Ю.С. Завьялов; отв. ред. О.В. Мартышина. – М.: Норма, 2004. – 912 с. – ISBN 5-8912-3781-4.
5. Основи демократії: Навчальний посібник/ За заг. редак. А.Колодій. - К., 2002.
6. Мухаев, Р.Т. Политология : учебник / Р.Т. Мухаев. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2005. – 495 с. – ISBN 5-238-00931-3.
7. Політична система і громадянське суспільство: європейські і українські реалії: монографія / А. І. Кудряченко, В. М. Бебик, В. І. Бортніков та ін. – К.: НІСД, 2007. - 396 с.
8. Громадянське суспільство України: сучасний стан і перспективи впровадження європейських стандартів взаємодії з державою: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції, 12 грудня 2013 р., м. Київ / Упоряд.: В.М. Яблонський, О.А. Корнієвський, П.Ф. Вознюк. — К.: НІСД, 2014. — 192 с.
9. Держава і громадянське суспільство в Україні: пошук концепції співпраці: аналітична доповідь / За ред. О.М. Майбороди. — К.: ІПіЕНД ім. І.Ф. Кураса НАН Укр., 2013. — 376 с.
10. Колодій А. Історична еволюція громадянського суспільства та уявлень про нього (формування ідеалу). – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n21texts/kolodij.htm>
11. Колодій А. Розвиток громадянського суспільства. – Режим доступу: <http://political-studies.com/?p=166>